

A ZENE FORRÁSA 150 ÉVE
ZENEAKADÉMIA
ALAPÍTVÁ 1875

HAGYOMÁNYOK
HÁZA

A magyarországi világzene

2025. NOVEMBER 14-15.
HAGYOMÁNYOK HÁZA
(1011 Budapest, Corvin tér 8.)

ELŐSZÓ

*All music is folk music; I ain't never heard no horse sing a song.
(Louis Armstrong)*

A világzene kifejezés nem túl régi keletű a magyar nyelvben: alapvetően a world music angol kifejezés tükörfordítása, de szemantikai jelentésrétegei nem feltétlenül egyeznek meg mindenben az eredeti angol fogalommal. Egy olyan zenei műfajról, fogalmi keretről, életérzésről van szó, amely bár hivatkozik a népzenei alapokra, nagyban merít is belőle, ám sok más zenei eszközt, stíluselemet is használ, akár korunk modern vívmányaival, előadói sémákkal és egymástól nagyon eltérő stílusokkal is meg lehet tűzdelve. A világzene gyakran megosztja a zenehallgató, zenét szerető közönséget. A kétnapos konferencián az előadók ennek okait igyekeznek feltárni. A szakmai esemény célja a magyarországi világzene multidiszciplináris vizsgálata zenetörténeti, művészetelméleti, művészetantropológiai és etnomuzikológiai szempontok alapján, valamint a világzene fogalmának beágyazása a hazai kulturális és esztétikai közegbe. A rendezvény célkitűzése továbbá, hogy elindítsa a hazai vonatkozású világzenei színtér áttekintését és tudományos vizsgálatát, valamint a művészeti ág produktumainak tágabb kontextusát.

A világzene hazai kutatásának fontosságát alátámasztják az alábbi tények:

1. A témakör átfogó elemzésére a hazai szakmai közegben eddig nem került sor, mely révén rendkívüli lehetőség adódik a rendezvény résztvevői számára, hogy részt vegyenek e terület hazai átfogó tudományos vizsgálatának megindításában.
2. A kialakuló kritikai platform elindíthatja a világzenei együttesek helyes értékelését és a zeneművészeti szcénába való szakmai integrációjukat.
3. A témával kapcsolatos multidiszciplináris eszmecsere megalapozhatja és elősegítheti a világzenei szcéná résztvevőinek értelmezését a tőlük különböző irányzatok produktumait illetően is.
4. A konferencia segítségével a világzene tárgyköre körülhatárolhatóvá válhat a zene, az etnográfia, az antropológia, a kulturális földrajz és a kreatív ipar többes fogalomkörében, valamint az arányok és a minőségi kritériumok helyes felállításával kiteljesedhet az eddig hiányos terminológiai kánon.

A világzene szót hol egybeírják, hol külön. A konferencia témája az egybeírt változat. Ideillik Timothy White rockzenei író hírneves mondása az 1980-as évekből: *writing about music is like dancing about architecture*, azaz a zenéről írni (esetünkben beszélni) annyi, mint az építészetet eltáncolni. Tegyük azonban mégis egy kísérletet! Segítségünkre lesznek azok a zeneszámok és zenei idézetek, amelyek az előadások alatt és koncertünkön elhangzanak majd.

A konferencia a Magyar Művészeti Akadémia Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Népzene Tanszéke és a Hagyományok Háza közös szervezésében valósul meg.

Fehér Anikó

MMA Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet

PROGRAM

2025. NOVEMBER 14.

Műsorvezető: **Fehér Anikó**

10.00 **Both Miklós**, a Hagyományok Háza főigazgatójának köszöntőbeszéde
10.15 **Fehér Anikó**, az MMA Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet megbízott kutatójának bevezetője

ELŐADÁSOK

- 10.30** ■ **Bólya Anna Mária**
A világzene fogalmának kihívásai a globalizáció korában: terminológiai alapvetés a magyar tudományos diskurzusban
- 11.00** ■ **Tárkány-Kovács Bálint**
Mi a világzene? – esztétikai és társadalmi szempontok
- 11.30** ■ **Jávorszky Béla Szilárd**
Világzene a hetvenes-nyolcvanas évek Magyarországon
- 12.00** **Kávészünet**
- 12.30** ■ **Sándor Ildikó**
Közelítések a világzene/world music hazai értelmezéséhez
- 13.00** ■ **Krulik Zoltán**
A világzene helye a kulturális palettán
- 13.30** ■ **Bolya Mátyás**
Kreatív terek a népzeneoktatásban.
Tapasztalatok és nézőpontok a Zeneakadémiáról
- 14.00** **Kávészünet**
- 14.30** ■ **Sebő Ferenc**
Világzene
- 15.00** ■ **Lakatos Róbert**
A klasszikus zene és a magyar világzene közötti átjárások

15.30–15.40 ZÁRSZÓ

19.00

AZ ESSZENCIA EGYÜTTES KONCERTJE

A koncert előtt köszöntőt mond **Both Miklós**, a Hagyományok Háza főigazgatója

Az Esszencia egy különleges nemzetközi formáció, amely egyedülálló, progresszív zenéjével különleges helyet foglal el a magyar zenei életben. Muzsikájában harmonikus módon szólnak meg a népi, a klasszikus vagy az improvizatív muzsika elemei. Az Esszencia koncertjeinek különleges atmoszférája van, zenéje elgondolkodtat, kikapcsol, felszabadít.

A zenekar tagjai:

- **Bánki Bettina** – ének (A Royal Conservatoire The Hague jazzének szakos hallgatója)
- **Lakatos Róbert** – hegedű- és brácsaművész, zeneszerző (Fonogram- és Harmonia-díjas előadó)
- **Lakatos Áron** – ének (a Pozsonyi Állami Konzervatórium hallgatója)
- **Kiss Árpád** – trombita (Pénzügyőr Zenekar)
- **Marcel Comendant** – cimbalom (jazzcimbalmos, zenetanár)
- **Kunos Tamás** – brácsák (Prima Primmissima- és Kossuth-díjas előadó)
- **Rigó János** – nagybőgő

2025. NOVEMBER 15.

Műsorvezető: **Sándor Ildikó**

ELŐADÁSOK

- 10.00** ■ **Gyenes Ádám**
Egy belvárosi klub esete a világzenével
- 10.30** ■ **Vizeli Máté**
A világzene mint asszociációs játék
- 11.00** ■ **Tamás Ildikó** és **Csáji László Koppány**
A világzene mint a brikolázs spiritualitás zenei leképződése. Magyar és számi világzenei párhuzamok művészetantropológiai perspektívából
- 11.30** ■ **Kávészünet**
- 12.00** ■ **Gulyás Klára** és **Kelemen Judit**
Új utak, régi hangok: a cigányzenészek életstratégiái és zenei adaptációi a rendszerváltás utáni Magyarországon
- 12.30** ■ **Bódi Barbara**
A tradicionális cigányzenekarok és a kávéházi cigányzene kialakulása Magyarországon
- 13.00** ■ **Zipernovszky Kornél**
Hogyan tágította ki a magyar jazz horizontját a world music megközelítés?
- 13.30** ■ **Kávészünet**
- 14.00** ■ **Liber Endre**
Világzene itthon és a nagyvilágban
- 14.30** ■ **Szabó Tamás**
Népek dalai – bemutatkozik a Dankó Rádió naponta jelentkező világzenei magazinja

15.00 A VILÁGZENE ARCAI**Kerekasztal-beszélgetés a világzenéről**

Moderátor: **Bolya Mátyás** tanszékvezető egyetemi docens (LFZE)

A beszélgetés résztvevői:

- **Both Miklós**, a Hagyományok Háza főigazgatója
- **Csáji László Koppány**, az MMA Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet igazgatója
- **Lovász Irén** Kossuth-díjas előadóművész, néprajzkutató, egyetemi docens, a Magyar Művészeti Akadémia levelező tagja
- **Sebő Ferenc** Kossuth-díjas előadóművész, népzenekutató, a Nemzet Művésze díj kitüntetettje, a Magyar Művészeti Akadémia rendes tagja

ABSZTRAKTOK

Bódi Barbara

képzőművész, művészpédagógus, társadalomkutató,
az MMA Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet megbízott kutatója

A tradicionális cigányzenekarok és a kávéházi cigányzene kialakulása Magyarországon

A roma nemzetiség vándorlástörténete hatással van a cigány/roma művészeti és kulturális értékekre, a néphagyományok és a mesterségek alakulására. Az országhatárokon átívelő száj-, illetve zenei hagyományon alapuló európai roma/cigány zenei kultúra széles skálájú megjelenési módjai, különböző kultúrák és motívumok hatása és átöröklése a cigányzenében. Értékhordozó és értékápoló szerepe páratlan jelentőséggel bír, más zenei kultúrák hagyományainak őrzői és átöröklői, mint például a klezmerzene.

Hazánkban az 1700-as évektől kibontakozó cigányzene a kovácsmesterektől eredeztethető, akik kezdetben mindkét mesterséget űzték. A mai szlovákiai Sajógömörön született Czinka Panna alapított elsőként cigányzenekart 1728-ban, a mai értelemben vett első cigányprímás személyének és zenei örökségének jelentősége kiemelkedő a további tradicionális cigányzenekarok szerveződésében. Bihari János zeneszerző és cigányprímás a hazai verbunkos zene kiemelkedő képviselője, neves zenész dinasztia atyja. Leszármazottai közül híres cigányprímások kerültek ki, akik újraértelmezték a „klasszikus” cigányzenei örökséget. A több évszázadra visszanyúló történetisége és napjainkban megnyilvánuló aktív kortárs átiratai egy izgalmas és folytonosan változó organikus felületet nyújt a vizsgálódásra. Mindezen értékluralizmust már Kodály Zoltán háromszoros Kossuth-díjas zeneszerző is felfedezte.

■ **Kulcsszavak:** #Cigányzenekar #Tradíció #Néphagyomány #KávéháziCigányzene #ZenészDinastiák

Bolya Mátyás

a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Népzene Tanszék vezetője

Kreatív terek a népzeneoktatásban. Tapasztalatok és nézőpontok a Zeneakadémiáról

A Zeneakadémia Népzene Tanszék 2025-ben ünnepli fennállásának 15. évfordulóját. Hosszú út vezetett idáig. A XIX. és a XX. század fordulóján kibontakozó modern népzene kutatás eredményei az 1970-es évek elején új lendületet adtak a magyarországi revival mozgalomnak, néhány évtized alatt az intézményesülés irányába terelve a táncházmozgalom ösztönös tudásátadási formáit. Ma korszakhatáron állunk, a népzene hordozó kis közösségek felbomlottak, sorban távoznak utolsó képviselőik. A fiatalokat úgy kell bevezetnünk tehát a népzene világába, hogy már nem számíthatunk a hagyomány szereplőire. Új kapcsolódási formákat kell találnunk, amelynek fontos eszköze lehet a kreatív terekben megjelenő népzenei inspiráció is.

■ **Kulcsszavak:** #Magyarországirevival #Táncházmozgalom #NépzeneTanszék #KreatívTerek #NépzeneiInspiráció

Bólya Anna Mária

az MMA Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet tudományos főmunkatársa,
a Debreceni Egyetem Néprajzi és Történelmi Doktori Iskolájának oktatója

A világzene fogalmának kihívásai a globalizáció korában: terminológiai alapvetés a magyar tudományos diskurzusban

A XXI. század elején a világzene fogalma gyakorlatilag elválaszthatatlan a szintén nehezen definiálható globalizáció fogalmától. A világzene jelenségét az etnomuzikológiában és azon kívül is többen többféle módszerrel próbálták megvizsgálni. A „világ zenéinek” pedagógiai célú megismertetésén túl a különféle diskurzusok összevetéséig, a mélyreható elméletalkotó vizsgálati módszerekig sokféle megközelítésben tárgyalták, még a fogalom létjogosultságát is megkérdőjelezve. A fogalmi meghatározás és a jelenség komoly vizsgálatának kezdetei valahol Bruno Nettl témafelvetésével kezdődnek meg, bár a jelenség már jóval korábban nyúlik vissza. Időről időre születnek aktuális meghatározások arra, hogy mit is jelent számunkra. A diskurzusok a definíció kényszerén kívül az etnikumhoz kötődő népzene egyedisége és a világzene homogenizáló globalizmusa között ingadozó értékelések voltak. Az előadás a világzene nemzetközi kutatásának alapvető trendjeit, tematikáját és diskurzusait foglalja össze Nettl alapvetése nyomán, Bohlmann, Miller és Sahriari, Frith, Brennan, Rahkonen, Brown és Volgsten és más kutatók elméleti kereteit vizsgálva, mintegy vitaindítóként terminológiai és funkcionális kérdésfeltevésekre.

■ **Kulcsszavak:** #VilágzeneTerminológia #VilágzeneDiskurzusok #GlobalizációÉs-Világzene #Zeneidentitás #EtnomuzikológiaiPerspektívák

Gulyás Klára*a Sárospataki Református Hittudományi Egyetem egyetemi adjunktusa***Kelemen Judit***a Miskolci Egyetem BTK és BBZK egyetemi docense*

Új utak, régi hangok: a cigányzenészek életstratégiái és zenei adaptációi a rendszerváltás utáni Magyarországon

A kávéházi cigányzenész lét gyakran azonosul a tradicionális hagyomány és a „született muzsikusként” romantikus képzetével, azonban a történelmi tények azt mutatják, hogy ez a társadalmi szerep inkább a XIX. századtól vált hangsúlyossá a magyarországi romungrók körében. A század végére ugyan a roma/cigány közösségek egy kisebb része hivatásszerűen zenélt, a zenei tevékenység mégis csak egy szűk, elsősorban városi, kávéházi közegben élő elit számára biztosított stabil megélhetést. A két világháború között, majd különösen az államszocializmus idején ez a pozíció folyamatosan gyengült, míg a rendszerváltás körüli időszak a tradicionális kávéházi cigányzenei kultúra mély krízisét hozta el.

A kutatásunk célja annak feltárása, hogy a kávéházi cigányzenészek milyen módon reagáltak erre az életmódválságra: milyen egyéni és közösségi stratégiák jelentek meg a válsághelyzetből való kikerülés során (pl. külföldi turnék, külföldi hajóutakon zenei szolgáltatás, fiatalabb generációk komolyzenei konzervatóriumi képzése, illetve áttérés más zenei műfajokra, például jazzre vagy klasszikus zenére). A kutatás eddigi kvalitatív szakaszában elkészült az interjúalanyok célzott listája, az interjúk felvételeinek egy része megtörtént, és az elsődleges eredmények rámutatnak a hagyományos kávéházi cigányzenész életforma értékrendjének, megélhetési stratégiájának radikális átalakulására.

A vizsgálat másik fókuszpontja a cigányzenei hagyomány belső átrendeződésére, valamint az új zenei stílusokhoz való viszonyulásra irányul. A műfaji átjárhatóság társadalmi és érzelmi mozgatórugóit, a kulturális töréspontokhoz való személyes és közösségi viszonyulást vizsgálva olyan kérdések kerülnek előtérbe, mint a zenei identitás újraértelmezése, a kulturális örökség átadása vagy annak elmaradása és a zene szerepe a társadalmi mobilitásban.

A kutatás az antropológiai és zenepedagógiai megközelítések metszéspontjában helyezkedik el: a tradicionális cigányzenei életformák társadalmi és zenei adaptációját vizsgálva kíván hozzájárulni a világzene interdiszciplináris értelmezéséhez.

■ **Kulcsszavak:** #Cigányzene #Életstratégia #KulturálisÁtmenet #Zeneidentitás #TársadalmiAlkalmazkodás

Jávorszky Béla Szilárd*zenei szakíró, szerkesztő, a hazai és nemzetközi populáris zene évtizedeit feldolgozó könyvsorozatok szerzője, társszerzője*

Világzene a hetvenes-nyolcvanas évek Magyarországon

Bár a világzene fogalma a kezdetekkor pusztán marketingeszköz volt (1987-ben néhány londoni kiadó vezetői találkoztak, hogy etnopop termékeik a lemezboltokban ne az autentikus népzenei vagy a popzenei kiadványok közé sorolódjanak, hanem önálló fachjuk legyen), az eltelt szűk négy évtizedben sokat módosult a jelentéstartalma. Meg egyáltalán, roppant vékony, sokszor nehezen definiálható lett az autentikus népzene és a feldolgozott vagy népzenei ihletettséggel alkotói zene közötti határvonal. Előadásomban konkrét zenetörténeti példákon (Vízöntő, Kolinda, Gépfolklór, Muzsikás) keresztül arra keresem a választ, hogy az 1970–1980-as években – tehát még e nemzetközi terminus technicus bevezetése előtt – létezett-e nálunk ilyen demarkációs vonal, és ha igen, mennyire volt átléphető.

■ **Kulcsszavak:** #Világzene #Marketing #Zenetörténet

Krulik Zoltán*Príma-díjas és Magyar Örökség-díjas zeneszerző, előadóművész, a Makám együttes alapítója*

A világzene helye a kulturális palettán

Előadásomban a világzene fogalom leírását, illetve meghatározásait mutatom meg. Mik a világzene fogalom előzményei? További kérdések: A világzene a hibriditás, a multikulturalizmus és a globalizmus jegyében. A világzene magyar vonatkozásai. A világzene megjelenése Magyarországon. A világzene és a multikulturalizmus. Kik tekinthetők a hazai világzene megteremtőinek? A világzene és más zenei műfajok kapcsolata. A világzene és a társzművészetek kapcsolata. A világzene „receptjei”. A világzenei piac intézményesülése. A világzene része lett a szótárnak, amit nem csak azok használnak, akik játsszák. A taglalt témát saját zenei pályafutásom, s ezzel párhuzamosan a C.S.Ö., a Makám & Kolinda, valamint a Makám együttes munkássága kapcsán igyekszem bemutatni.

■ **Kulcsszavak:** #Világzene #Globalizmus #Makám

Lakatos Róbert*brácsaművész*

A klasszikus zene és a magyar világzene közötti átjárások

Mitől lesz hiteles egy alkotás, mely ötvözi a klasszikus zenei elemeket, a magyar népzene és más zenei stílusokat?

Ha elemeznénk a magyar világzenében használt zenei stílusokat, folyamatokat, legritkábban a klasszikus zenei elemeket fedeznénk fel. Minek köszönhető ez a tény? Mi kell egy sajátos világzenei stílus létrehozásához, kialakításához? Mitől lesz hiteles egy alkotás, mely ötvözi a klasszikus zenei elemeket, a magyar népzene és más zenei stílusokat? Előadásomban ezekre a kérdésekre keresem a választ, majd a Harminc hegedű-brácsa duó, valamint az Átjárások című műveimet elemzem.

■ **Kulcsszavak:** #KlasszikusZene #Stílus #Világzene

Gyenes Ádám*a Muzikum Klub igazgatója, a L'Harmattan Könyvkiadó igazgatója, a TIT Kossuth Klub elnöke*

Egy belvárosi klub esete a világzenével

A Muzikum Klub a Palotanegyed szívében 2012 óta működik, évente több mint 100 koncertet bonyolít le, így levonható néhány tanulság a megszerzett tapasztalatokból. Az előadás egy esettanulmány bemutatása, ami a kiválasztási szempontokat, a lebonyolítás módját, a zenefogyasztói igények változásának követését, a menedzserekkel vívott küzdelmeket, egyszóval a folyamatos újratervezés gyakorlatát mutatja be, különös tekintettel a világzenére, amely nem elsődleges profilja, de rendszeres visszajáró vendége a klubnak.

■ **Kulcsszavak:** #MuzikumKlub #Esettanulmány

Liber Endre*a Hangvető Zenei Terjesztő Társulás alapítója*

Világzene itthon és a nagyvilágban

Lemezkiadóként arra keresek választ, hogy mit gondolunk mi magyarok a világzenéről. Négy hazai nép- és világzenei kiadó, az Etnofon, a Fonó, a FolkEurópa és a Gryllus Kiadó portfólióját vizsgálom e tárgyban. Külön kitérek dedikáltan világzenei sorozatként megjelent két gyűjteményes lemezre (Vettem gyöngyöt, A népzene a világzenéig 1-3.). Összehasonlító céllal röviden összefoglalom a The Rough Guide to World Music lemezsorozatának szempontrendszerét.

Felteszem a kérdést, hogy milyen világzene-definíció körvonalazódik a tárgyban megjelent két kötet; Marton László Távolodó: Érintés I. és Jávorszky Béla Szilárd: A magyar folk története c. munkájából.

Mit üzen nekünk a Muzsikás Együttes és Lakatos Mónika World Music Expo életműdíja a többi díjazott személyével és zenei világával összevetve?

Előadásom végén igyekszem összefoglalni, hogy a bemutatott példák alapján mennyire korrelálnak a világzenéről alkotott hazai elképzeléseink a nemzetközivel.

■ **Kulcsszavak:** #Világzene #Lemezkiadás #WOMEX-díj #HazaiVsNemzetközi

Sándor Ildikó*a Magyar Táncművészeti Egyetem docense*

Közelítések a világzene/world music hazai értelmezéséhez

A világzene kifejezés mint a world music tükörfordítása, a 2000-es évek elejétől vált ismertté és szélesebb körben használatossá magyarul. Előadásomban a magyar kifejezés jelentéseit, értelmezéseit vizsgálom, s ezek viszonyát a world music nemzetközi fogalmához. A tükörfordítás együtt jár-e azonos jelentésbeli megfeleltetésekkel? A világzene gyűjtőnév társadalmilag és kulturálisan meghatározott viszonyban van az etnicitás (esetenként a lokalitás), a hagyomány/revival (továbbá traditional/popular/folk) kifejezésekkel. Magyar vonatkozásban az etnikus és hagyományos zenék feldolgozottságának mértéke, módja – ezek által pedig a világzene kategóriába sorolhatóság vagy az attól való elhatárolódás – szintén a fogalom határait kijelölő tényező.

1. Etnicitás – kisebbségek és emancipáció: Nyugat-Európában az egykori gyarmattartók néhai kolóniáiról származó, „nem nyugati”, az ún. harmadik világból származó zenék és előadók számottevő részt tesznek ki a világzenei közegben. A „világzene” címke, besorolás egyfelől emancipációs irányultságú, a kulturális egyenrangúság megjelenítője, a másik oldalon a zeneipar, a zenei termelés kultúrát kisajátító kontextusában jelenik meg. A gyarmatosításban nem érintett magyar (Kárpát-medencei) népzene esetében érdemes föltenni azt a kérdést, hogy az emancipálódó etnikus kisebbségek zenei hagyománya hogyan jelenik meg a fogalom ernyője alatt.
2. A világzene sajátos viszonyban van a népzene és a folklór kifejezésekkel, azok jelentésével, értelmezési mezőivel (pl. kit, mit értünk a nép alatt), valamint a hagyomány fogalma körüli diskurzust is érinti. A world music fogalmához angolul társított popular kifejezés társadalomtörténeti háttere – s így jelentése – szinte lefordíthatatlan, és a magyar populáris vagy a közkultúra már nem kötődik kézenfekvő módon a világzene szemantikai mezőjéhez.
3. Megkerülhetetlen az a kérdés, hogy a hibrid, feldolgozott, ám tradicionális/etnikus alapokon nyugvó világzene fogalma hogyan viszonyul a feldolgozottság módjához, mértékéhez és műfaji-stílusbeli irányultságához. Hiszen a fúziós jelenségek közül nem minden sorolódik a világzenéhez. Hol húzódik ez a határ a magyarországi etno/folkzenei előadók esetében? Milyen koncepciók rajzolják meg a heves vitákkal kijelölt, érzékeny határokat?

A fenti kérdéskört recenziók, kritikák szövegei alapján és néhány jelentősebb magyar vonatkozású világzenei rendezvény fellépőinek számbavételével mutatom be. Végül soron azt a problémát feszegetem, vajon vállalkozhatunk-e a fogalom definíciójára vagy ennél célravezetőbb, ha a különböző értelmezéseket és a fogalomhasználatok körüli vitákat s ezek sajátos, hazai társadalmi-kulturális beágyazottságát kíséreljük meg feltárni.

■ **Kulcsszavak:** #Etnicitás #FúziósJelenségek #FogalmiHatárok

Sebő Ferenc

Kossuth-díjas előadóművész, népzene kutató, a Nemzet Művésze díj kitüntetettje, a Magyar Művészeti Akadémia rendes tagja

Világzene

Világ popzenéi egyesüljete! – mondhatnánk a rég bejáratott szocialista szlogen mintájára. Hiszen az, amit manapság világzenének neveznek voltaképpen eklektikus jelenség, amely több földrész popzenei nyelvezetében turkál, s hoz létre új, a kereskedők által újként eladható műfajokat. Fehér Anikó világzenéről szóló dolgozata szerint: A világzene szó... marketingcéllal jött létre. ...A kifejezés a 80-as évek elején honosodott meg világszerte a nem nyugati jellegű népzene kereskedelmi elhelyezése miatt. Világzene a neve annak a polcnak a lemezboltok falán, ahová azt a lemezt tesszük, ami sehova máshova nem való...

De ha azt mondtam, hogy: világ popzenéi egyesüljete, akkor azt is hozzáteszem, hogy ne csak úgy összevissza, hanem egy kiugróan tehetséges zenész kezében. Mert az ilyen muzsikának csak ez lehet a garanciája, nincs rá akárki által beváltható recept.

■ **Kulcsszavak:** #Popzene #Világzene #Tehetség

Szabó Tamás

a Dankó Rádió csatornaigazgató-helyettese, szerkesztő-műsorvezetője

Népek dalai – bemutatkozik a Dankó Rádió naponta jelentkező világzenei magazinja

A Dankó Rádióban egyedülálló módon napi háromórás időtartamban szólnak világzenék minden nap 21 órától. Előadásomban bemutatam a Népek dalai című műsort, amelyben az elmúlt évtizedek ikonikus világzenei mellett jelentős hangsúlyt fektetünk az újdonságok bemutatására. Ismertetem a szerkesztés főbb sarokpontjait, miként fókuszálunk a magyar világzenék hangsúlyos bemutatására és elmondom azt is, a zenék között milyen prózai tartalommal hozzuk közelebb a dalokat – és azokon keresztül az adott népet, népcsoportot – a magyar hallgatókhoz. Ismertetem, milyen

eszközökkel emeljük a friss magyar világzenék rádiós jelenlétét, beszámolok arról is, hogy a magyar világzenei előadók az Európai Műsorsugárzók Unióján keresztül milyen nemzetközi megjelenési lehetőségek elérésében tudunk segítséget nyújtani, és a korábbi tapasztalatok alapján hallhatnak arról is, milyen érdeklődés mutatkozik nemzetközi rádiós szinten a magyar világzene, népzene iránt. A Népek dalai című műsort országszerte és online a Dankó Rádióban hallhatják.

■ **Kulcsszavak:** #DankóRádió #NépekDalai #Szerkesztés #Világzene

Tamás Ildikó

az ELTE HTK Néprajztudományi Kutatóintézet tudományos főmunkatársa

Csáji László Koppány

az MMA Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet igazgatója

A világzene mint a brikolázs spiritualitás zenei leképződése.

Magyar és számi világzenei párhuzamok művészetantropológiai perspektívából

A világzene nem csupán zenei stílusként, hanem kulturális diskurzusként is értelmezhető, és ezer szállal kötődik a kortárs spiritualitás közegeihez. Az egyre gyorsabban változó, mozaikszerűvé vált világban a fogódzókat kereső ember a „nagy narratívák” helyett gyakran nyúl etnikai és vallási világok elemeihez, egyedi módon állítva össze belőlük saját „brikolázs” identitását. Jól párhuzamba állítható e posztmodern jelenség a világzene kialakulásával és rendkívüli sokféleségével. A globalizációra adott egyik válasz a „glokalizáció”, ami egyrészt a lokális értékek, gyökerek újrafelfedezését, másrészt a multikulturalitásból fakadó transzkulturális és interkulturális hatások termékeny befogadását, egyedi mintázatok kialakítását eredményezi. A dekonstruált és az elemekből újjáépített zenei kaleidoszkópokat számos hazai és nemzetközi példa alapján elemzik az előadók. Arra is választ kívánnak adni, hogy mindez miként függ össze az etnikai és vallási identitás artikulációjával és újraértelmezésével. Az előadás magyar és számi előadók és együttesek összehasonlításával, elemzésével mutat rá a kortárs spiritualitás és a világzene összetett kapcsolatára. Paradox módon a népzenei motívumok, elemek dekonstrukciója és újraépítése az etnikai identitást nem lebontja, hanem artikulálásuk által hozzájárul ezek globális kontextusba helyezett újrakonstrukciójához, megéléséhez.

■ **Kulcsszavak:** #KortársSpiritualitás #BrikolázsVallásosság #MűfajiFluiditás #ZeneiKaleidoszkóp #GlokálisEtnicitás

Tárkány-Kovács Bálint

zenész, dalköltő

Mi a világzene? – esztétikai és társadalmi szempontok

A „világzene” fogalma és esztétikai megítélése továbbra is vitatott és tisztázatlan. Az előadás célja e műfaj társadalmi, ideológiai és esztétikai kereteinek feltérképezése, különös tekintettel a magyarországi kontextusra. A világzene egyrészt a magyar népzenei és Kárpát-medencei hagyományokra épít, másrészt kortárs globális zenei műfajokkal ötvöződik, így fúziós jellege teszi egyedivé. Az előadás érvel amellett, hogy mind a történetileg hitelesnek tekintett népzene, mind a világzene a folklorizmus kategóriájába esik, és kortárs művészi konstrukcióként értelmezendő. A szerző kritikai nézőpontból elemzi azokat az esztétikai és ideológiai előítéleteket, amelyek a világzenét – és általában a népi kultúrából táplálkozó műfajokat – gyakran alacsonyabb rendűként kezelik. A világzene szerepe ehelyett a kulturális lokalitás újrafogalmazása egy globális zenei környezetben, amely az identitásépítés, közösségteremtés és esztétikai aktualizálás eszköze is lehet. Az előadás rámutat, hogy a világzene nem csupán zenei keveredés eredménye, hanem reflektált kísérlet egy értelmezhető zenei nyelv megalkotására a jelenben, amely a helyi értékek újrachorgonyozását szolgálja egy globalizált világban.

■ **Kulcsszavak:** #Világzene #Folklorizmus #KulturálisLokalitás #Zeneesztétika

Vizeli Máté

a Bartók Béla Zeneművészeti Szakgimnázium és a Tóth Aladár Zeneiskola tanára,
a Góbé zenekar tagja

A világzene mint asszociációs játék

A világzene már a táncházmozgalom elindulása óta jelen van a magyar zenei életben, mégsem volt eddig a tudományos diskurzus része. Ennek az egyik oka valószínűleg az, hogy napjainkra sem sikerült pontosan definiálni, hogy voltaképpen mit nevezünk világzenének, illetve mik a jellemzői annak a muzsikának, ami ebbe a kategóriába tartozhat. Pedig kinőtte már magát ez a stílus, és kellőképpen elterjedt is vált, így megérdemelné, hogy körülhatároljuk.

Érdemes a kezdetektől végiggondolni a műfaj fejlődését. Ami mindenképpen megfigyelhető, hogy ebben a stílusban általában bizonyos fajta népzenei dallamokat vagy motívumokat próbálnak valamilyen könnyűzenei szövetbe ágyazni. Magyaroként a saját

népzenénkkel borzasztó nehéz dolgunk van, hiszen teljesen más gyökerei vannak, mint annak az általában angolszász kultúrából származó lüktetésnek, amivel társítani szeretnénk. Ezért gyenge próbálkozások is születtek az évtizedek során, viszont ha tehetséges, tájékozott zenészek foglalkoztak a stílussal, akkor létrejöttek egészen kiváló fúziók is. Ezeknek a sikeressége elsősorban egy jó asszociáción múlik, vagyis, hogy rátalálunk-e egy releváns zenei kapcsolatra, és azt igényesen ki tudjuk-e dolgozni.

Különböző, zeneileg érdekes és értékes részletekre kívánok rámutatni Bartók háromféle népzene-feldolgozási elvét is segítségül hívva.

■ **Kulcsszavak:** #Stílus #Népzene #Bartók

Zipernovszky Kornél

jazzkutató

Hogyan tágította ki a magyar jazz horizontját a world music megközelítés?

Előadásomban a jazztanulmányok (New Jazz Studies) elméleti kereteibe illesztve a „world music” fogalmát vizsgálom: milyen hatása volt jazzelőadókra. A world musicot megközelítésként értelmezem, és csak a „népek népzenei” jelentésben használom. Tág felfogásban a world music akár magába foglalhatná a jazzt is, kreol és afro-amerikai gyökereire tekintettel. A magyar jazz 1990 óta lezajlott alakulásával kapcsolatos megállapításaimat a nemzetközi összefüggésekből kiindulva teszem meg. Egyedi vonásként térek ki az erős magyarországi „romajazz” vonalára és folyamatos diskurzusára a cigányzenei hagyománnyal.

A zeneszerzőként is jelentős magyar jazzalkotók között Szabados Györgytől Lukács Miklósig egy sincs, aki kizárólag egy népzenei hagyományhoz fordult volna (ahogy Don Cherry, Jan Garbarek, John McLaughlin vagy Richard Galliano sem). Amellett érvelek, hogy a jazztörténet egészét tekintve minőségi, a globalizálódás szempontjából is jelentős horizonttágításként fogható fel a jazzelőadók world music megközelítése, ami hozzájárult ahhoz, hogy kb. fél évszázad óta az európai jazz kifejezhesse saját azonosságát. Példákkal kívánok igazolni, hogy gazdagodás ment végbe a jazz nézőpontjából, amikor a magyar népzene aszimmetrikus ütemei, pentaton és modális skálái, a népdalstruktúrák, valamint a táncvárosi revival attitűdjei beépültek a magyar etnojazzként is meghatározható csoport felfogásába, külön kitérve Borbély Mihály Balkán Jazz Projektjére.

■ **Kulcsszavak:** #Jazz #NewJazzStudies #Multi-etnikus #Diskurzus #Romajazz #BorbélyMihályBalkánJazzProjekt

A ZENE FORRÁSA 150 ÉVE
ZENEAKADÉMIA
ALAPÍTVÁ. 1875

